

মটৰমাহৰ উন্নত কৃষি প্ৰণালী



সীমা ভাগৱতী

ড° বন্তি গগৈ

ড° নিৰঞ্জন ডেকা

শিৱানী দাস



কৃষি বিজ্ঞান কেন্দ্ৰ, নগাঁও

অসম কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়

শিমলুগুৰী, নগাঁও-৭৮২০০২



মটৰ মাহৰ উন্নত কৃষি প্ৰণালী

মটৰ মাহ হৈছে শীতকালীন মাহজাতীয় শস্য। মটৰ মাহত উপযুক্ত পৰিমাণত প্ৰ'টিন, কেলছিয়াম, ফচফৰাছ আৰু কম পৰিমাণত আইৰন মৌলবিধ পোৱা যায়। মটৰ মাহৰ খেতি বিশ্বৰ প্ৰায়ভাগ দেশতে কৰা হয়।

মাটি আৰু জলবায়ু :

মটৰ মাহৰ খেতি বিভিন্ন ধৰণৰ মাটিত কৰিব পৰা যায় যদিও ওখ পানী জমা হ'ব নোৱাৰা সাৰুৱা বালিচহীয়া মাটিয়েই এই খেতিৰ বাবে উত্তম। ঠাণ্ডা আৰু শুকান জলবায়ু মটৰ মাহ খেতিৰ বাবে উপযোগী।

জাত :

টি-১৬৩, বোনেভিল, এইচ ইউ পি-২, কে এফ পি ডি-১, ৰাচনা, এফ পি-২৫৫ (পণ্ট-১৪) ইত্যাদি।

বীজ সিঁচাৰ সময় :

মধ্য অক্টোবৰ হৈছে বীজ সিঁচাৰ উপযুক্ত সময়।

পথাৰ প্ৰস্তুতি :

মাটিডৰা ভালদৰে ৩-৪ বাৰ মান চহাই বিঘাই প্ৰতি ৬ কুইণ্টল মান পচন সাৰ/গোবৰ সাৰ প্ৰয়োগ কৰিব লাগে।

বীজৰ পৰিমাণ :

জাত বিশেষে বীজৰ পৰিমাণ বেলেগ বেলেগ হয়।

ক্রমিক নং	জাত	বীজৰ পৰিমাণ (Kg)	
		হেক্টৰ	বিঘা
১	টি-১৬৩	৫০	৭
২	বোনেভিল	৬০	৮
৩	এইচ ইউ পি-২	৬৫	৮.৫
৪	কে এফ পি ডি-১	৭৭	২০

নদীৰ দাঁতি-কাষৰীয়া অঞ্চলৰ বাবে বিঘাই প্ৰতি ৪-৬ কেজি বীজৰহে অনুমোদন আছে।

ৰিলে ক্ৰপিং (পাইৰা পদ্ধতি) পদ্ধতিৰে কৰা মটৰ খেতি :

ধান খেতিৰ পথাৰত ধান গছৰ উপস্থিতিত মটৰ মাহৰ খেতি কৰোতে অকলশৰীয়াকৈ কৰা মটৰ মাহৰ খেতিতকৈ ২৫-৫০ শতাংশ কম বীজৰ প্ৰয়োজন হয়। এনেকৈ কৰা খেতিত, মাটিডৰা জীপাল হৈ থকাটো অতি প্ৰয়োজনীয়। ধান খেতি থকা মাটিত মটৰ খেতি ৰিলে পদ্ধতিত হ'লে ৫০ শতাংশ ধান ফুলাৰ ২০ দিনৰ পিছত হেক্টৰে প্ৰতি ৯০ কিঃগ্ৰাম মটৰ মাহৰ বীজ সিঁচিব পাৰি।

বীজ শোধন :

প্ৰতি কিঃগ্ৰাঃ বীজৰ বাবে ২ গ্ৰাম বেভিষ্টিন নতুবা ৩ গ্ৰাম কেপটান বা থিৰাম ঔষধ ব্যৱহাৰ কৰি শোধন কৰিহে বীজ তলিত সিঁচিব লাগে।

ৰোপন ব্যৱধান :

দুটা শাৰীৰ মাজৰ ব্যৱধান ২০-৩০ ছে.মি. আৰু দুজোপা গছৰ মাজৰ ব্যৱধান ১০ ছে.মি. ৰাখিব লাগে।

সাৰ প্ৰয়োগ :

পচন সাৰ বা পামজাত সাৰ ৪-৫ টন প্ৰতি হেক্টৰে প্ৰয়োগ কৰিব।

পোষক দ্ৰব্য	সাৰ	সাৰৰ পৰিমাণ (Kg)	
		হেক্টৰ	বিঘা
ক) ৰাইজ'বিয়াম অবিহনে			
নাইট্ৰ'জেন	ইউৰিয়া	৪৫	৬
ফছ'ফ'ৰাছ	একক চুপাৰ ফছ'ফেট	২৮৫	৪০
পটাছ	মিউৰেট অৱ পটাছ	০	০
খ) ৰাইজ'বিয়ামৰ সৈতে			
নাইট্ৰ'জেন	ইউৰিয়া	২২	
ফছ'ফ'ৰাছ	একক চুপাৰ ফছ'ফেট	২৮৫	৪০
পটাছ	মিউৰেট অৱ পটাছ	০	০

চূণৰ প্ৰয়োগ :

বিঘাই প্ৰতি ৬৫.৫ কি.গ্ৰা. দ'ল'মাইট লাইম ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি। চূণৰ প্ৰয়োগ বীজ সিঁচাৰ ১৫ দিনৰ আগতে কৰিব লাগে।

অপতৃণ নিয়ন্ত্ৰণ :

হেক্টৰে প্ৰতি ১.৫ কি.গ্ৰা. এ.আই. ফ্লুক্সাৰিণ বীজ সিঁচাৰ এদিনৰ আগেয়ে মাটিডৰাত প্ৰয়োগ কৰিব আৰু পাতলকৈ মাটিডৰা চহাই দিব লাগে।

জলসিঞ্চন :

প্ৰয়োজন হ'লে বীজ সিঁচাৰ ৪০-৫০ দিনৰ পিছত প্ৰয়োগ কৰিব লাগে।

শস্য ৰক্ষা :

ক) কীট-পতঙ্গৰ বাবে :

কীটনাশক ঔষধ	শতাংশ	গাঢ়তা (মিঃলিঃ/ লিটাৰ পানীত)	কীট-পতঙ্গৰ বিপৰীতে
ডাইক্লোৰভচ ১০০ ইচি	০.০৫	০.৫	ফল/ছিৰা বিক্ষা কৰা পোক
মালাথিয়ন ৫০ ইচি	০.১	২.০	মোৰা পোক আৰু পাতত সুৰঙ্গ কৰা পোক

খ) বেমাৰৰ বাবে :

বেমাৰ	ঔষধ	পৰিমাণ/ হেক্টৰত	গাঢ়তা	প্ৰয়োগ পদ্ধতি
১। লেৰেলি যোৰা বেমাৰ	ক) কাৰবেনডাজিম (বেডিষ্টিন) বিনমিল বা বেনলেট বা কেপটান	২ গ্ৰাঃ ঔষধ/ কিঃগ্ৰাম বীজত	-	বীজ শোধন
	বা থিৰাম	২ গ্ৰাঃ ঔষধ/ কিঃগ্ৰাম বীজত	-	বীজ শোধন
	খ) বেডিষ্টিন বা বেনলেট	-	০.১ শতাংশ	
২। ৰাষ্ট	ট্ৰাইডিমক (কেলিকজিন)	৫০০-৭০০ মিঃ লিটাৰ ঔষধ ৫০০- ৭০০ লিটাৰ পানীত	০.১ শতাংশ	বেমাৰ দেখা মাত্ৰেই

	বা			
	মেনক'জেব (ডায়েথেন এম ৪৫)	১.০-১.৪ কি. গ্রাম ঔষধ ৫০০-৭০০ লিটার পানীত	০.৫ শতাংশ	বেমাৰ দেখা মাত্ৰেই
৩। পাউদাৰী মিলদিও	থায়োভিট/ষ্টেৰচুল	২.৫-৩.৫ কি. গ্রাম ঔষধ ৫০০-৭০০ লিটার পানীত	০.৫ শতাংশ	বেমাৰ দেখা মাত্ৰেই
	নাইবা			
	ট্ৰাইডিমফ (কেলিকজিন) বা ৰেট ছালফাৰ	৫০০-৭০০ লিটাৰ ঔষধ ৫০০-৭০০ লিটাৰ পানীত	০.১ শতাংশ	
	কেৰাথেন	৫০০-৭০০ লিটাৰ ঔষধ ৫০০-৭০০ লিটাৰ পানীত	০.১ শতাংশ	
	বা ছালকেস	১.০-১.৪ কি. গ্রাম ঔষধ ৫০০-৭০০ লিটাৰ পানীত	০.২ শতাংশ	বেমাৰ দেখা মাত্ৰেই